

Immigratie- en Naturalisatiedienst
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Directie Dienstverlening, Afdeling Expertise
Team Onderzoek en Expertise Land en Taal (TOELT)

Venezuela || Rapport

Politieke en economische crisis, de mensen- rechten: de situatie van 2014 tot en met eind 2017

Februari 2018

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Summary in English and confidentiality statement	2
1 Het ontstaan van de politieke crisis	4
1.1 Het ontstaan van de politieke crisis in 2014.....	4
1.1.1 Over het ontstaan van MUD.....	4
1.2 Het vervolg van de politieke crisis en de verkiezingen van 2015.....	5
2 De economische crisis.....	7
2.1 De Venezolaanse economie in de twintigste eeuw.....	7
2.2 Het economische beleid van Hugo Chávez	8
3 Mensenrechtenschendingen	9
3.1 Operación de Liberación y Protección del Pueblo (OLP).....	9
3.2 Plan Zamora en gevolgen voor de mensenrechten.....	9
4 Overzicht van relevante verdragen	10
5 Lijst van gebruikte bronnen	12

Inleiding

Summary in English and confidentiality statement

This report aims to give insight into the political and economical situation in Venezuela from 2014 to December 2017. In addition, it describes the human rights situation in Venezuela during this period.

The information contained in this report has been researched, evaluated and analysed with utmost care. However, this document does not claim to be exhaustive. If a particular event, person or organisation is not mentioned in the report, this does not mean that the event has not taken place or that the person or organisation does not exist.

The content of this report is confidential and may not be shared outside the scope of the Member States Immigration authorities that are fully authorized for the EASO COI-portal. The sources used to write the report are however all public.

Doel

Dit rapport heeft als doel achtergrondinformatie te leveren over de politieke en economische situatie in Venezuela gedurende de periode 2014 – 2017, en beschrijft daarnaast de situatie van de mensenrechten gedurende deze periode. De informatie is in de eerste plaats bestemd als achtergrondinformatie voor de IND-collega's die werken in de uitvoering.

Indeling van dit rapport

Dit rapport behandelt allereerst de politieke crisis vanaf 2014 tot en met eind 2017. Daarnaast bespreekt het rapport de economische crisis die de afgelopen jaren zich heeft kunnen ontwikkelen en op dit moment in alle hevigheid huishoudt in Venezuela. Tot slot bespreekt het rapport de gevolgen van zowel de politieke als economische crisis voor de mensenrechten in Venezuela.

Disclaimer

Dit rapport is niet openbaar, maar bestemd voor intern gebruik. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om de in dit rapport opgenomen informatie integraal aan derden beschikbaar te stellen. De in dit rapport opgenomen informatie kan echter wel gebruikt worden in een voornemen, beschikking of ander openbaar (proces) stuk. In dat geval dient echter verwezen te worden naar de in dit rapport genoemde achterliggende, oorspronkelijke bronnen. Het is niet de bedoeling naar dit rapport of naar TOELT te verwijzen als uitgevende instantie. Verwijs alleen naar de hier opgevoerde bronnen.¹

Dit rapport is geschreven aan de hand van de Gemeenschappelijke EU-richtlijnen voor het verwerken van feitelijke landeninformatie (Common EU-guidelines for processing factual COI, april 2008). Het is samengesteld op basis van zorgvuldig geselecteerde, openbaar toegankelijke bronnen. Elke bron is vermeld middels een referentie. Alle hier gepresenteerde informatie (met uitzondering van voor de hand liggende feiten) is gecrosschecked met andere bronnen tenzij dit anders is vermeld in de tekst.

Alle geleverde informatie is met uiterste zorg onderzocht, geëvalueerd en verwerkt binnen een beperkte tijdsspanne.

---

¹ De voetnoten bevatten beknopte verwijzingen. Volledige titelbeschrijvingen met internetadressen zijn te vinden in de lijst van geraadpleegde bronnen aan het einde van de tekst.

TOELT pretendeert niet dat dit document volledig is en ook niet uitsluitend te geven voor wat betreft de waarde van een aanvraag voor een vluchtelingenstatus of asiel. De gepresenteerde informatie is niet per se een weerspiegeling van de mening van TOELT.

Indien bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet in dit rapport worden genoemd, betekent dit niet dat de gebeurtenis niet heeft plaatsgevonden of dat de persoon of organisatie niet bestaat, alleen dat deze niet zijn teruggevonden in openbare bronnen. In deze gevallen wordt aangeraden contact op te nemen met TOELT.

Ook bij twijfel over bronnen, brongebruik of inhoud, of indien u nadere achtergrondinformatie wenst, kunt u altijd contact opnemen met TOELT. Zie het Intranet voor actuele informatie over de landenspecialisten. Via de interne mail is TOELT ook centraal bereikbaar op naam van 'intern mailadres'.

Spelling

Bij twijfel over gebruik van namen en spelling kan contact worden opgenomen met Team Onderzoek en Expertise Land & Taal.

1. Het ontstaan van de politieke crisis

1.1 Het ontstaan van de politieke crisis in 2014

De situatie in Venezuela in 2014 is er één van onrust en oproer. President Maduro, de opvolger van de op 5 maart 2013 overleden president Chávez, ziet zich geplaagd tegenover een steeds groter groeiende oppositionele beweging die bestaat uit studenten, burgers en verschillende oppositionele politieke partijen. Op 12 februari 2014 organiseert deze groep meerdere landelijke demonstraties om te protesteren tegen de hoge criminaliteit, de wetteloosheid die met de criminaliteit gepaard gaat, de economische crisis, de inflatie, de corruptie en de schaarste van basisproducten. De demonstraties beginnen vredig maar eindigen in gewelddadige confrontaties tussen de demonstranten aan de ene kant en nationale garde, politie en *colectivos*² aan de andere kant.³ Er vallen ten minste drie doden en er worden meer dan zeventig mensen gearresteerd.

De protesten blijven maanden aanhouden en leiden tot tientallen doden, vele gewonden en meer dan 1500 aanhoudingen. En ook in 2015 vinden er vele protesten plaats. De oppositie verenigd in de *Mesa de la Unidad Democrática* of MUD is verdeeld over hoe zij de regering ten val kunnen brengen. Een aantal partijen wil het gesprek aangaan met Maduro terwijl andere partijen het aantal protesten wil opvoeren. De eisen van de oppositie variëren van het terugdringen van de dagelijkse schaarste tot het omverwerpen van de regering.⁴

1.1.1 Over het ontstaan van MUD

Hugo Chávez wint vanaf 1998 de opeenvolgende presidentsverkiezingen. De oppositionele partijen staan sterk afkeurend tegenover het beleid van Chávez, maar weten door onderlinge verdeeldheid tijdens de opeenvolgende verkiezingen als zelfstandige partijen onvoldoende stemmen te krijgen om de verkiezingen te kunnen winnen.⁵ In 2007 besluiten een aantal oppositionele partijen waaronder de centrum-linkse partij *Acción Democrática* (AD – partijleider Henry Ramos Allup), de christelijke partij *Comité de Organización Política Electoral Independiente* (COPEI – partijleider Roberto Enriquez), en de linkse partij *Movimiento al Socialismo* (MAS – partijleider Segundo Melendez) de handen ineen te slaan en gezamenlijk Chávez uit te dagen door middel van een *recall referendum*⁶. Ondanks deze samenwerking weet Chávez toch te winnen. Ook de opeenvolgende verkiezingen van 2010 en 2012 leiden niet tot een overwinning voor MUD.

De MUD begon met zeven partijen. Tegenwoordig maken er 23 partijen deel uit van MUD, waaronder de eerder genoemde *Acción Democrática* (AD). Daarnaast maken onder meer ook de volgende partijen deel uit van MUD: *Vente Venezuela* (partijleider María Corina Machado), *Alianza Bravo Pueblo* (leider Antonio Ledezma), *Primero Justicia* (partijleider Henrique Capriles Radonski), *Voluntad Popular* (partijleider Leopoldo López). Tot op heden lukt het MUD niet om één vuist te maken tegen de opvolger van

---

² *Colectivos*: (gewapende) burgergroeperingen indertijd opgericht door president Chávez om de Bolivariaanse revolutie te beschermen. NB niet alle *colectivos* beschikken over wapens. Niet te verwarren met *colectivos* die zich bezig houden met sociale buurtprojecten. The New York Times, *Armed Civilian Bands in Venezuela Prop Up Unpopular President*, 22-04-2017; BBC, *Qué son los colectivos y cómo operan para "defender la revolución bolivariana" en Venezuela*, 07-07-2017

³ Brookings, *Toward a peaceful solution for Venezuela's crisis*, 20-02-2014; Norman, K. (2017). *A hero's curse. The perpetual liberation of Venezuela*

⁴ International Crisis Group, *Policy Briefing, Venezuela, Dangerous Inertia*, 23-09-2014

⁵ Tinker Salas, M. (2015). *Venezuela – What everyone needs to know*. [EPub]

⁶ De Venezolaanse grondwet laat toe dat een zittende president middels een zogenaamd *recall referendum* door burgers ter verantwoording mag worden geroepen over het tot dan gevoerde beleid.

Hugo Chávez, president Nicolás Maduro, die het tot dusver gevoerde beleid van zijn voorganger voortzet. Verschillende belangen staan een gezamenlijk doel, president Maduro afzetten, in de weg.⁷

1.2 Het vervolg van de politieke crisis en de verkiezingen van 2015

In december 2015 vinden er parlementsverkiezingen plaats en de oppositie weet na zestien jaar hegemonie van de *Partido Socialista Unido de Venezuela* (PSUV) van president Nicolás Maduro, en voor hem president Chávez, een tweederde meerderheid in het parlement te behalen.⁸ Na deze overwinning beschuldigt president Maduro de oppositie van het organiseren en uitlokken van gewelddadige protesten, hij laat talloze oppositieleden arresteren, waaronder oppositieleider Leopoldo López van de *Voluntad Popular*. Maduro houdt hem verantwoordelijk voor de landelijke anti-regerings protesten van 2014 en 2015 en laat hem aanklagen. Hij wordt uiteindelijk tot dertien jaar cel veroordeeld.⁹ In juli 2017 wordt zijn straf naar gesteld vanwege (onduidelijke) gezondheidsredenen omgezet in huisarrest, maar begin augustus wordt hij wederom opgepakt en in de gevangenis gezet, dit vanwege zijn politieke activiteiten en mogelijk vluchtgevaar.¹⁰

Een andere oppositieleider, en voormalig burgemeester van Caracas, Antonio Ledezma van *Alianza Bravo Pueblo* (*Fearless People's Alliance*), wordt in 2015 gearresteerd vanwege een mogelijke deelname aan een staatsgreep tegen Maduro. Hij krijgt uiteindelijk huisarrest en wordt begin augustus 2017 opnieuw opgepakt en gevangenis gezet, ook dit in verband met zijn politieke activiteiten en mogelijk vluchtgevaar.¹¹

Ook zorgt Maduro ervoor dat er op de valreep van 2015 dertien rechters worden benoemd in het hooggerechtshof (*Tribunal Suprema de Justicia* (TSJ)) die zijn beleid steunen.¹² Hij laat het hooggerechtshof drie parlementsleden uitsluiten van deelname aan het parlement op grond van onregelmatigheden die naar gesteld zouden hebben plaats gevonden tijdens het verkiezingsproces. Hierdoor verliest de oppositie een super-meerderheid waardoor ze minder daadkrachtig kunnen optreden. Ditzelfde hooggerechtshof zal in 2016 veel van de wetgeving opgesteld door het door de oppositie gecontroleerde parlement vernietigen.¹³ Ook onderneemt hij stappen om de kritische media (nog) meer aan banden te leggen.¹⁴

In januari 2016 kondigt president Maduro de (economische) noodtoestand af in Venezuela. In eerste instantie duurt deze voor zestig dagen maar de noodtoestand wordt telkenmale verlengd en is op dit moment nog steeds van toepassing. Binnen- en buitenlandse complotten tegen de regering zouden de aanleiding zijn om deze maatregel te nemen.¹⁵

De oppositie start in oktober 2016 de procedure voor een recall referendum. Onder Chávez werd deze procedure opgenomen in de grondwet en het ziet erop toe dat de zittende president halverwege de

---

⁷ Stratfor Worldview, *Is Venezuela's Opposition Strong Enough to Rule?* 31-12-2015

Stratfor, *Venezuela: a divided opposition complicates government negotiations*, 20-03-2014

⁸ BBC News, *Venezuela: Opposition-controlled National Assembly sworn in*, 05-01-2016

⁹ Norman, K. (2017). *A hero's curse. The perpetual liberation of Venezuela* London

¹⁰ El Mundo, *El Tribunal Supremo asegura que se detuvo a Leopoldo López y Ledezma porque existía riesgo de fuga*, 01-08-2017

¹¹ El Mundo, *El Tribunal Supremo asegura que se detuvo a Leopoldo López y Ledezma porque existía riesgo de fuga*, 01-08-2017

¹² Reuters, *Venezuela's outgoing Congress names 13 Supreme Court justices*, 23-12-2015

¹³ The New York Times, *Venezuela's Supreme Court Consolidates President Nicolás Maduro's Power*, 12-10-2016

¹⁴ Freedom House, *Freedom in the World 2017 - Venezuela*, 15 April 2017

¹⁵ The Atlantic, *Venezuela's State of Emergency*, 14-05-2017

termijn via een referendum ter verantwoording kan worden geroepen over zijn of haar beleid. Mits er genoeg handtekeningen worden verzameld, kan het referendum uitgeschreven worden. Het hoogge-rechtshof wijzigt 17 oktober 2016 de regels voor het recall referendum en zorgt ervoor dat het aantal handtekeningen dat verzameld moet worden om een geldig referendum te kunnen uitschrijven ver-hoogd wordt naar 20% van alle stemmen in alle 24 staten in plaats van 20% van het totaal aantal lande-lijke stemmen.¹⁶ De kiescommissie (Consejo Nacional Electoral (CNE)), een onafhankelijke organisatie en één van de vijf pijlers¹⁷ van de overheid, is belast met het toezicht op het juiste verloop van verkie-zingen en referenda. De kiescommissie blokkeert uiteindelijk het referendum en claimt als reden (niet bewezen) gepleegde fraude bij het verzamelen van de benodigde handtekeningen. Het recall referen-dum is van de baan. De oppositie spreekt schande van deze actie en stelt dat de enige democratische mogelijkheid om de president ter verantwoording te roepen hiermee verdwenen is. Het blokkeren van het referendum stelt Maduro in staat om zijn termijn die afloopt in 2017 uit te zitten.¹⁸

Nadat het door de oppositie gedomineerde parlement al zijn slagkracht is ontnomen en het recall refe-rendum van de baan is zet Maduro aanvullende stappen om de oppositie van alle macht te ontdoen: hij laat het parlement buiten spel zetten. In maart 2017 neemt het door rechters van de Partido Socialista Unido de Venezuela (PSUV) gedomineerde hoogge-rechtshof in maart 2017 in een uitspraak twee reso-luties aan. Resolutie nummer 156 draagt de macht over van het parlement naar het hof, met de andere resolutie worden de rechten van parlementsleden beknót. Zo wordt hen bijvoorbeeld de parlementaire onschendbaarheid ontnomen waardoor ze strafrechtelijk vervolgd kunnen worden. Deze maatregelen zullen vanzelfsprekend de parlementsleden van MUD treffen.¹⁹ De oppositie spreekt van een staats-greep²⁰ en zelfs de procureur-generaal Luisa Ortega, tot dat moment een trouw bondgenoot van Ma-duro, spreekt van een “breakdown of constitutional order”.²¹ Na vele protesten uit binnen- en buiten-land draait het hoogge-rechtshof op 31 maart 2017 op verzoek van Maduro haar uitspraak terug en worden de resoluties ingetrokken.²²

Ondanks het feit dat het hof terug kwam op haar besluit houden protesten gericht tegen de regering Maduro in Venezuela aan. De oppositie eist dat alle politieke gevangenen vrijgelaten worden en dat het parlement al haar bevoegdheden terug krijgt. Maduro reageert door op 1 mei 2017 artikel 347 van de Venezolaanse grondwet in werking te laten treden en de grondwetgevende vergadering bijeen te roe-pen, een instituut dat boven het democratisch gekozen parlement staat. De grondwetgevende verga-dering heeft de bevoegdheid om grondwetwijzigingen voor te stellen en in te voeren, ambtenaren en instituten weg te sturen/ op te heffen. Volgens de grondwet heeft de president het recht deze grond-wetgevende vergadering bijeen te roepen, maar dient hij het besluit om deze grondwetgevende verga-dering bijeen te roepen aan het volk voor te leggen via een referendum. Er valt alleen weinig te kiezen voor de bevolking. Het blijkt al snel dat alle kandidaten voor de grondwetgevende vergadering op de hand zijn van de regering. Met andere woorden, de grondwetgevende vergadering wordt een instituut dat de macht van Maduro fors zal vergroten.

---

¹⁶ BBC News, *Venezuela referendum: Court tightens rules on Maduro recall*, 18-10-2016

¹⁷ De uitvoerende macht, de wetgevende macht, het hoogge-rechtshof, de burger macht (*onder Chávez in 1999 aan de grondwet toegevoegd*), de nationale kiescommissie. Uit: OAS, *Legal System of Venezuela*, zonder datum

¹⁸ Freedom House, *Freedom in the World 2017 – Venezuela*, 15 April 2017.

¹⁹ International Crisis Group, *Power without the people: Averting Venezuela's Breakdown*, 19-06-2017

²⁰ The Guardian, *Venezuela opposition allege coup as supreme court seizes power*, 30-03-2017

²¹ Luisa Ortega Díaz ruptura del hilo constitucional en Venezuela”, YouTube video, 31 March 2017.

²² Independent, *Venezuela's Supreme Court reverses controversial ruling on Congress powers*, 01-04-2017

Maduro schrijft een referendum uit voor 30 juli 2017.²³ De oppositie reageert door het officiële referendum van 30 juli te boycotten en een eigen referendum over het al dan niet in leven roepen van de grondwetgevende vergadering te organiseren. Op 16 juli 2017 vindt het door de oppositie georganiseerde referendum plaats en gaat circa veertig procent van de kiesgerechtigden naar de stembus en spreekt zich vrijwel unaniem uit tegen de plannen van Maduro om een grondwetgevende vergadering bijeen te roepen.²⁴

Het referendum georganiseerd door de regering van 30 juli gaat door. De regering spreekt van een hoge opkomst en de grondwetgevende vergadering is nu een feit. Het parlement staat nu officieel buiten spel en heeft geen bevoegdheden meer. President Maduro heeft nu alle macht in handen. Van een democratie is geen sprake meer.²⁵

Op 15 oktober 2017 vinden er gouvernementele verkiezingen plaats in Venezuela. Ondanks peilingen dat de verenigde oppositie (MUD) een grote overwinning zou behalen, verliezen zij 17 van de 23 staten.²⁶ De oppositie spreekt van grootscheepse fraude en besluit de gemeentelijk verkiezingen van december 2017, waarin ook de burgemeesters worden gekozen, te boycotten.²⁷ Inmiddels zijn de verkiezingen van oktober 2017 aanleiding voor de Europese Unie om op 13 november 2017 sancties in te stellen tegen Venezuela.²⁸

De oppositie boycot inderdaad de verkiezingen van december 2017. Dit is voor president Maduro aanleiding om de oppositie uit te sluiten van de presidentsverkiezingen van 2018.²⁹

2 De economische crisis

2.1 De Venezolaanse economie in de twintigste eeuw

Begin twintigste eeuw wordt er olie ontdekt in het noordwesten van Venezuela. Deze vondst is bepalend voor het economisch beleid in de twintigste eeuw. De olieopbrengsten zouden al snel goed zijn voor twee derde van de staatsopbrengsten. Er worden nieuwe wegen aangelegd, banken opgericht, Venezuela begint te wennen aan de rijkdom die de olie met zich meebrengt.³⁰

Opeenvolgende dictators zorgen voor politieke instabiliteit en een losbandig uitgavenpatroon in Venezuela. Ten einde politieke stabiliteit en een stabiele economie te bewerkstelligen sluiten in 1958 Venezuela's drie belangrijkste politieke partijen (de sociaal democratische *Acción Democrática*, de christelijke democratische partij *Comité de Organización Política Electoral Independiente* en de centrum linkse *Unión Republicana Democrática* een pact genaamd *Pacto de Punto Fijo*: er wordt afgesproken dat de drie partijen de opeenvolgende verkiezingsuitslagen zullen respecteren, de politieke functies gelijkwaardig onder elkaar zullen verdelen en een gezamenlijk economisch beleid zullen uitvoeren.³¹

---

²³ The Washington Post, *Venezuela's controversial new Constituent Assembly explained*, 01-08-2017; Al Jazeera, *Venezuela: What is a National Constituent Assembly?* 31-07-2017

²⁴ The New York Times, *Venezuela's Opposition, Battling Nicolás Maduro, Suffers a Crippling Blow*, 31-07-2017

²⁵ International Crisis Group (ICG), *Final Curtain for Venezuela's Democracy as Parliament is Dissolved*, 22 August 2017

²⁶ The New York Times, *Nicolás Maduro's Party Defies Polls in Venezuela Election*, 15-10-2017

²⁷ Bloomberg Politics, *Venezuela's Opposition Agrees on One Thing: Forget December's Elections*, 01-11-2017

²⁸ European Council, Council of the European Union, *Venezuela: EU adopts conclusions and targeted sanctions*, 13-11-2017

²⁹ The Telegraph, *Venezuela's Nicolas Maduro bans opposition parties from election*, 11-12-2017

³⁰ Gallegos, Raúl, (2016), *Crude Nation*

³¹ Gallegos, Raúl, (2016), *Crude Nation*; Tinker Salas, M. (2015). *Venezuela – What everyone needs to know*. [EPub]

Ondanks het feit dat er in de opeenvolgende decennia een redelijk gelijkmatig economisch beleid wordt gevoerd, blijft de economie van Venezuela zwaar leunen op de export van olie. Opeenvolgende regeringen laten na te investeren in een economie die enigszins zelfvoorzienend zou kunnen zijn. Venezuela importeert alles: van voedsel tot huishoudelijke producten, van geneesmiddelen tot kennis. Hoewel de Venezolaanse gronden het prima toelaten kent Venezuela nauwelijks landbouw of veeteelt. Alles wordt geïmporteerd vanuit de Zuid Amerikaanse buurlanden. Dit alles blijft betaalbaar vanwege de oliegelden die in grote getale blijven binnenstromen. Toch kent ook Venezuela in de jaren tachtig als gevolg van de wereldwijde crisis op de oliemarkt, een grote economische crisis die voortduurt tot de jaren negentig.³²

2.2 Het economische beleid van Hugo Chávez

Chávez erft bij zijn aantreden in 1999 een land dat zwaar onder de economische crisis lijdt. Gelukkig voor Chávez en Venezuela stijgen de olieprijsen vanaf 2000, waardoor er een nieuwe, socialistische politiek bedreven kan worden.

Na zijn aantreden in 1999 voert Chávez een antiliberale economische politiek in waarbij het onteigenen van land en de nationalisering van honderden private bedrijven én middelen van buitenlandse bedrijven, een belangrijk onderdeel uitmaken. Dit alles in het licht van zijn *Revolución Bolivariana* of *Revolución Venezolana*. Deze socialistische politiek blijkt destructief voor de economie van het land. Gedurende een aantal jaren na het aantreden van president Chávez kan het land nog de schijn ophouden van een economisch succesvolle natie, vanwege de grote olievoorraden en de winst die de verkoop van olie Venezuela oplevert. Hoewel de olieprijs in 2008 een *all-time high* beleeft, worden toch de eerste contouren van de crisis al zichtbaar. Venezuela produceert namelijk minder olie dan voorheen. Deze terugloop in productie heeft niets te maken met een terugloop in de olievoorraden, maar wel alles met het tot dusver gevoerde wanbeleid binnen het staatsoliebedrijf *Petroleos de Venezuela* (PDVSA). De vaststelling dat de olieopbrengsten teruglopen leidt bij Chávez niet tot budgettaire maatregelen. In tegendeel, hij schroeft de uitgaven op en leent geld van andere landen, waaronder China, om zijn socialistische projecten te kunnen blijven financieren. Als daarna in 2014 de olieprijsen beginnen te dalen, van 111 dollar per vat in 2014 naar 27 dollar per vat in 2016, is er geen ontkomen aan een economische ramp.³³

Na het overlijden van Chávez in 2013 neemt Nicolas Maduro het stokje over. Hij heeft geen antwoord op de grote economische crisis die het land teistert. Zijn maatregelen lijken eerder de economische crisis te verergeren. Zo stelt hij na zijn aantreden vaste prijzen in voor bepaalde voedselproducten. Maar deze prijzen liggen onder de productiekosten waardoor voedselproducenten failliet gaan. Door dat de regering minder oliegeld tot zijn beschikking heeft kan het niet genoeg voedsel importeren. De nationale munteenheid, de *bolivar*, verliest net zoals eerder tijdens de periode Chávez, ook tijdens Maduro's bewind dagelijks meer waarde. De regering probeert deze daling te verhullen door een vaste wisselkoers met de Amerikaanse dollar te garanderen, maar in de praktijk zijn deze garanties niets waard: er is anno 2017 een zwarte markt waar bedragen tot zeshonderd keer de officiële waarde gevraagd worden voor een Amerikaanse dollar. Nu de winkels weinig tot geen producten op voorraad

---

³² Gallegos, Raúl, (2016), *Crude Nation*; Tinker Salas, M. (2015). *Venezuela – What everyone needs to know*. [EPub]

³³ Gallegos, Raúl, (2016), *Crude Nation*; Tinker Salas, M. (2015). *Venezuela – What everyone needs to know*. [EPub]; Bloomberg View, *How Hugo Chavez Trashed Latin America's Richest Economy*, 27-08-2015

hebben zijn Venezolanen afhankelijk van de eerder genoemde zwarte markt waar men een jaarloon kwijt is voor een klein aantal boodschappen.³⁴

HRW schrijft in jaar jaarrapport van januari 2018 over het volgende over de economische/ humanitaire crisis in Venezuela.

Venezuelans are facing severe shortages of medicine, medical supplies, and food, seriously undermining their rights to health and food. In 2017, the Venezuelan health minister released official data for 2016 indicating that, in one year, maternal mortality increased 65 percent, infant mortality increased 30 percent, and cases of malaria increased 76 percent.³⁵

In 2017 is de situatie als volgt: de economie is geïmplodeerd, er is sprake van hyperinflatie, de *bolivar*, is niets meer waard, de winkels zijn bijna leeg, burgers moeten uren in de rij staan om aan levensmiddelen te geraken, er is een gebrek aan alles, waaronder aan geneesmiddelen, etenswaren, papier, de mensen leiden inmiddels honger en als gevolg hiervan vinden er door het gehele land plunderingen en demonstraties tegen de regering plaats.³⁶

3 Mensenrechtenschendingen

3.1 *Operación de Liberación y Protección del Pueblo* (OLP).

Om de toenemende zware georganiseerde misdaad een halt te roepen wordt in juli 2015 door de Minister of Interior, Justice and Peace, Gustavo González López, het programma *Operación de Liberación y Protección del Pueblo* (OLP) in gang gezet. Verschillende veiligheids- en politiediensten nemen deel aan het programma, waaronder de *Guardia Nacional Bolivariana de Venezuela*, de *Policía Nacional Bolivariana*, de *Servicio Bolivariano de Inteligencia Nacional* (SEBIN), de *Cuerpo de Investigaciones Científicas, Penales y Criminalísticas* (CICPC) en de *Fuerzas de la policía estatal* State.³⁷

Het duurde niet lang voordat de eerste berichten binnenkwamen met daarin zeer verontrustende informatie over mensenrechtenschendingen die werden begaan door de verschillende veiligheids- en politiediensten. Meerdere NGO's alsmede de Verenigde Naties hebben rapporten geschreven over de in het kader van OLP begane misdrijven. Zo zouden er buitengerechtelijke executies plaatsvinden, zouden er samenwerkingsbanden zijn tussen verschillende veiligheidsdiensten en criminele organisaties en zouden er ernstige mensenrechtenschendingen zoals marteling en illegale detentie plaatsvinden.³⁸

3.2 *Plan Zamora en gevolgen voor de mensenrechten*

Op 18 april 2017 kondigt president Maduro de inwerkingtreding van het zogenaamde *Plan Zamora* aan. Het *Plan Zamora* wordt opgesteld door het operationele strategische commando van de *Fuerza Armada Nacional Bolivariana* en heeft als doel de binnenlandse veiligheid en vrede te verdedigen tegen

---

³⁴ The Guardian, 'We loot or we die of hunger': food shortages fuel unrest in Venezuela, 21-01-2018; Bloomberg View, *Venezuela Is Living a Hyperinflation Nightmare*, 19-12-2017; The Washington Post, *In Venezuela, the economy may yet do what the opposition couldn't*, 11-08-2017;

The New York Times, *How Food in Venezuela Went From Subsidized to Scarce*, 16-07-2017

³⁵ HRW, *World Report 2018, Venezuela*, 2018

³⁶ The Guardian, 'We loot or we die of hunger': food shortages fuel unrest in Venezuela, 21-01-2018;

Bloomberg View, *Venezuela Is Living a Hyperinflation Nightmare*, 19-12-2017;

The Washington Post, *In Venezuela, the economy may yet do what the opposition couldn't*, 11-08-2017;

The New York Times, *How Food in Venezuela Went From Subsidized to Scarce*, 16-07-2017

³⁷ Human Rights Watch, *Unchecked Power: Police and Military Raids in Low-Income and Immigrant Communities in Venezuela*, 4 April 2016

³⁸ Insight Crime, *Extrajudicial Killings Accompany Venezuela Security Raids*, 12-09-2017

de oppositionele en buitenlandse krachten (de Amerikaanse regering in Washington), die in samenwerking met de president van de Nationale Assemblée, Julio Borges, een coup zouden willen initiëren gericht tegen de regering van president Maduro. Het nationale leger, de Chávez *colectivos* en burgermilities krijgen uitgebreide bevoegdheden om de orde en rust te bewaren, daarnaast kan er militair recht toegepast worden in burgerzaken en kan het leger ingezet worden bij oppositionele demonstraties.³⁹

Volgens een rapport van de *UN Office of the High Commissioner for Human Rights* (OHCHR) zouden naast het leger, de *colectivos* en de burgermilities ook de *Policía Nacional Bolivariana*, de lokale politie, de *Comando Nacional Antiextorsión y Secuestro* (CONAS) en de *Servicio Bolivariano de Inteligencia Nacional* (SEBIN) deelnemen aan het neerslaan van oppositionele demonstraties.⁴⁰ Het leger en de verschillende politie- en veiligheidsdiensten zouden zeer veel geweld gebruiken bij het neerslaan van de demonstraties. Verschillende bronnen waaronder de OHCHR, maar ook ngo's als *Human Rights Watch* en *Amnesty International*, en internationale media berichten over het gebruik van traangas en waterkannonnen, het slaan met wapens, het schieten met hagel, knikkers en delen van metalen staven, en het gebruik van normale vuurwapens en spreken van ernstige schendingen van de mensenrechten.⁴¹

In september en oktober 2017 heeft de *Organization of American States* (OAS) hoorzittingen gehouden om getuigenverslagen te verzamelen over de situatie in Venezuela. Doel van de hoorzittingen is te bepalen of de staat Venezuela vanwege schendingen van de mensenrechten als zaak voorgelegd kan worden aan het *International Criminal Court* (ICC).⁴²

Op 13 oktober 2017 heeft er op verzoek van de Verenigde Staten een vergadering van de VN Veiligheidsraad plaatsgevonden over de situatie in Venezuela.⁴³ De Verenigde Staten dringen al langer aan op maatregelen tegen Venezuela en hebben zelf al sancties ingesteld tegen het land. De Verenigde Staten beschuldigen president Maduro van het willen invoeren van een dictatuur. En ook de Europese Unie heeft op 13 november 2017 economische sancties (waaronder een verbod op de wapenverkoop) aangekondigd tegen Venezuela.⁴⁴

4 Overzicht van relevante verdragen

Venezuela is bij de volgende relevante verdragen aangesloten:

VN Vluchtelingenverdrag en aanvullend Protocol;

CAT – Convention against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment;

³⁹ El Mundo Venezuela, *Maduro activa el 'Plan Zamora' para mantener el orden interno contra el supuesto golpe Estado*, 19-04-2017

Euronews, *Maduro executes Plan Zamora to tackle "mother of all protests" in Venezuela*, 19-04-2017;

El Confidencial, *Qué es el Plan Zamora, el "operativo antigolpista" decretado por Nicolás Maduro*, 19-04-2017

⁴⁰ UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Human rights violations and abuses in the context of protests in the Bolivarian Republic of Venezuela from 1 April to 31 July 2017*, 31 July 2017

⁴¹ HRW, *Crackdown on Dissent: Brutality, Torture, and Political Persecution in Venezuela*, 29-11-2017;

UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Human rights violations and abuses in the context of protests in the Bolivarian Republic of Venezuela from 1 April to 31 July 2017*, 31 July 2017;

Amnesty International, *Venezuela: Authorities' militarization of crisis escalates violence and promotes fear*, 2 June 2017

⁴² International Justice Resource Center, *OAS Examines Situation in Venezuela for Possible Crimes Against Humanity*, 07-11-2017

⁴³ France 24, *UN Security Council to meet Monday on Venezuela crisis*, 08-11-2017

HRW, *It's Time for UN Security Council to Send Strong Message on Venezuela*, 13-11-2017

⁴⁴ European Council Council of the European Union, *Venezuela: EU adopts conclusions and targeted sanctions*, 13-11-2017

CAT-OP – Optional Protocol of the Convention against Torture (wel getekend, niet geratificeerd);
 CCPR – International Covenant on Civil and Political Rights;
 CCPR-OP2-DP – Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming to the abolition of the death penalty;
 CED – Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance (wel getekend, niet geratificeerd);
 CEDAW – Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women;
 CERD – International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination;
 CESCR – International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights;
 CRC – Convention on the Rights of the Child.⁴⁵

---

⁴⁵ UNHCR, *View the ratification status by country or by treaty*, zonder datum; UNICEF, Venezuela (Bolivarian Republic of) Migration Profiles, zonder datum

5 Lijst van gebruikte bronnen

Al Jazeera, *Venezuela: What is a National Constituent Assembly?* 31-07-2017, <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/07/venezuela-maduro-constituent-assembly-170729172525718.html> [accessed 12-02-2018]

Amnesty International, *Venezuela: Authorities' militarization of crisis escalates violence and promotes fear*, 2 June 2017, available at: <http://www.refworld.org/docid/5937bfa4.html> [accessed 7 November 2017]

BBC, *Qué son los colectivos y cómo operan para "defender la revolución bolivariana" en Venezuela*, 07-07-2017, <http://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-40527998> [accessed 29-09-2017]

BBC News:

- *Venezuela: Opposition-controlled National Assembly sworn in*, 05-01-2016, <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-35238576> [accessed 26-09-2017]
- *Venezuela referendum: Court tightens rules on Maduro recall*, 18-10-2016, <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-37688901> [accessed 10-01-2017]

Bloomberg Politics, *Venezuela's Opposition Agrees on One Thing: Forget December's Elections*, 01-11-2017, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-11-01/venezuela-s-brawling-opposition-agrees-on-this-forget-elections>

Bloomberg View:

- *Venezuela Is Living a Hyperinflation Nightmare*, 19-12-2017, <https://www.bloomberg.com/view/articles/2017-12-19/venezuela-is-living-a-hyperinflation-nightmare> [accessed 16-12-2018]
- *How Hugo Chavez Trashed Latin America's Richest Economy*, 27-08-2015, <https://www.bloomberg.com/view/articles/2015-08-27/how-hugo-chavez-trashed-latin-america-s-richest-economy> [accessed 16-02-2018]

Brookings, *Toward a peaceful solution for Venezuela's crisis*, 20-02-2014, <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2014/02/20/toward-a-peaceful-solution-for-venezuelas-crisis/> [accessed 29-09-2017]

El Confidencial, *Qué es el Plan Zamora, el "operativo antigolpista" decretado por Nicolás Maduro*, 19-04-2017, https://www.elconfidencial.com/mundo/2017-04-19/plan-zamora-venezuela-nicolas-maduro-operativo-contra-supuesto-golpe-estado_1369023/ [accessed 07-11-2017]

El Mundo, *El Tribunal Supremo asegura que se detuvo a Leopoldo López y Ledezma porque existía riesgo de fuga*, 01-08-2017, <http://www.elmundo.es/internacional/2017/08/01/59808c13e5fdea1f728b4619.html> [accessed 26-09-2017]

El Mundo Venezuela, *Maduro activa el 'Plan Zamora' para mantener el orden interno contra el supuesto golpe Estado*, 19-04-2017, <http://www.elmundo.es/internacional/2017/04/19/58f6d3cce2704e43248b460a.html> [accessed 07-11-2017]

Euronews, *Maduro executes Plan Zamoro to tackle "mother of all protests" in Venezuela*, 19-04-2017, <http://www.euronews.com/2017/04/19/maduro-executes-plan-zamoro-to-tackle-mother-of-all-protests-in-venezuela> [accessed 07-11-2017]

European Council Council of the European Union, *Venezuela: EU adopts conclusions and targeted sanctions*, 13-11-2017, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/11/13/venezuela-eu-adopts-conclusions-and-targeted-sanctions/> [accessed 12-02-2018]

France 24, *UN Security Council to meet Monday on Venezuela crisis*, 08-11-2017, <http://www.france24.com/en/20171108-un-security-council-meet-monday-venezuela-crisis> [accessed 15-11-2017]

Freedom House, *Freedom in the World 2017 – Venezuela*, 15 April 2017, available at: <http://www.refworld.org/docid/58ff3e1426.html> [accessed 29 September 2017]

Gallegos, Raúl, (2016), *Crude Nation*, Lincoln, United States: Potomac Books

HRW (Human Rights Watch):

- World Report, *2018 Venezuela Events of 2017*, January 2018, <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/venezuela> [accessed 16-02-2018]
- *Crackdown on Dissent: Brutality, Torture, and Political Persecution in Venezuela*, 29 November 2017, available at: <http://www.refworld.org/docid/5a1fa74a4.html> [accessed 16 February 2018]
- *It's Time for UN Security Council to Send Strong Message on Venezuela*, 13-11-2017, <https://www.hrw.org/news/2017/11/13/its-time-un-security-council-send-strong-message-venezuela> [accessed 15-11-2017]
- *Unchecked Power: Police and Military Raids in Low-Income and Immigrant Communities in Venezuela*, 4 April 2016, available at: <http://www.refworld.org/docid/5702170d4.html> [accessed 6 November 2017]

Independent, *Venezuela's Supreme Court reverses controversial ruling on Congress powers*, 01-04-2017, <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/venezuela-supreme-court-crisis-congress-powers-nicolas-maduro-a7661936.html> [accessed 12-02-2018]

Insight Crime, *Extrajudicial Killings Accompany Venezuela Security Raids*, 12-09-2017, <http://www.insightcrime.org/component/content/article?id=8111:extrajudicial-killings-accompany-venezuela-security-raids> [accessed 15-11-2017]

ICG (International Crisis Group):

- *Final Curtain for Venezuela's Democracy as Parliament is Dissolved*, 22 August 2017, available at: <http://www.refworld.org/docid/59aea7704.html> [accessed 21 September 2017]
- *Policy Briefing, Venezuela, Dangerous Inertia*, 23-09-2014, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela/venezuela-dangerous-inertia> [accessed 29-09-2017]
- *Power without the people: Averting Venezuela's Breakdown*, 19-06-2017, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela/b036power-without-people-averting-venezuelas-breakdown> [accessed 29-09-2017]

International Justice Resource Center, *OAS Examines Situation in Venezuela for Possible Crimes Against Humanity*, 07-11-2017, <http://www.ijrcenter.org/2017/11/07/oas-examines-situation-in-venezuela-for-possible-crimes-against-humanity/> [accessed 15-11-2017]

"Luisa Ortega Díaz ruptura del hilo constitucional en Venezuela", YouTube video, 31 March 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=-hxLAATGsWE> [accessed 10-01-2017]

Norman, K. (2017). *A hero's curse. The perpetual liberation of Venezuela*, London, United Kingdom: Hurst & Company

OAS (Organization of American States), *Legal System of Venezuela*, zonder datum, https://www.oas.org/juridico/mla/en/ven/en_ven-int-description.pdf [accessed 12-02-2018]

Reuters, *Venezuela's outgoing Congress names 13 Supreme Court justices*, 23-12-2015, <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics/venezuelas-outgoing-congress-names-13-supreme-court-justices-idUSKBN0U626820151223> [accessed 12-02-2018]

Stratfor Worldview:

- *Is Venezuela's Opposition Strong Enough to Rule?* 31-12-2015, <https://worldview.stratfor.com/article/venezuelas-opposition-strong-enough-rule> [accessed 15-11-2017]
- *Venezuela: a divided opposition complicates government negotiations*, 20-03-2014, <https://worldview.stratfor.com/article/venezuela-divided-opposition-complicates-government-negotiations> [accessed 15-11-2017]

The Atlantic, *Venezuela's State of Emergency*, 14-05-2017, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/05/venezuelas-state-of-emergency/482826/> [accessed 15-11-2017]

The Guardian, *Venezuela opposition allege coup as supreme court seizes power*, 30-03-2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/mar/30/venezuela-president-nicolas-maduro-national-assembly> [accessed 26-09-2017]

The New York Times:

- *How Food in Venezuela Went From Subsidized to Scarce*, 16-07-2017, <https://www.nytimes.com/interactive/2017/07/16/world/americas/venezuela-shortages.html> [accessed 16-02-2018]
- *Armed Civilian Bands in Venezuela Prop Up Unpopular President*, 22-04-2017, <https://www.nytimes.com/2017/04/22/world/americas/armed-civilian-bands-in-venezuela-prop-up-unpopular-president.html?mcubz=3> [accessed 29-09-2017]
- *Nicolás Maduro's Party Defies Polls in Venezuela Election*, 15-10-2017, <https://www.nytimes.com/2017/10/15/world/americas/venezuela-election.html> [accessed 15-11-2017]
- *Venezuela's Opposition, Battling Nicolás Maduro, Suffers a Crippling Blow*, 31-07-2017, <https://www.nytimes.com/2017/07/31/world/americas/venezuelas-opposition-riding-high-not-long-ago-suffers-a-crippling-blow.html?mcubz=3> [accessed 26-09-2017]
- *Venezuela's Supreme Court Consolidates President Nicolás Maduro's Power*, 12-10-2016, <https://www.nytimes.com/2016/10/13/world/americas/venezuela-nicolas-maduro.html> [accessed 12-02-2018]

The Telegraph, *Venezuela's Nicolas Maduro bans opposition parties from election*, 11-12-2017, <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/12/11/venezuelas-nicolas-maduro-bans-opposition-parties-election/> [accessed 27-12-2017]

The Washington Post, *Venezuela's controversial new Constituent Assembly, explained*, 01-08-2017, https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/08/01/venezuelas-dubious-new-constituent-assembly-explained/?utm_term=.84527e4c45eb [accessed 29-09-2017]

Tinker Salas, M. (2015). *Venezuela – What everyone needs to know*. [EPub], New York, United States of America: Oxford University Press

United Nations Children's Fund (UNICEF), *Venezuela (Bolivarian Republic of) Migration Profiles*, zonder datum, <https://esa.un.org/migmgmprofiles/indicators/files/Venezuela.pdf> [accessed 22-02-2018]

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, *View the ratification status by country or by treaty*, zonder datum, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=130&Lang=EN [accessed 22-02-2018]

UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Human rights violations and abuses in the context of protests in the Bolivarian Republic of Venezuela from 1 April to 31 July 2017*, 31 July 2017, available at: <http://www.refworld.org/docid/59b69d724.html> [accessed 7 November 2017]